

ปกิณกะกฎหมาย

เหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ตามกฎหมายฝรั่งเศส

Artificial Light Nuisance under French Law

ปีติเทพ อยู่ยืนยง

อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Pedithep Youyuenyong

Lecturer, Faculty of Law, Chiang Mai University

การติดตั้งใช้งานแหล่งกำเนิดแสงประดิษฐ์ประเภทต่าง ๆ (Les sources de lumière artificielle) เช่น ไฟถนน ไฟรักษาความปลอดภัย ไฟจัดแสดงสินค้าและไฟประดับประดาตามเทศกาล ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตประจำวันและการทำกิจกรรมของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองในประเทศฝรั่งเศส¹ เพราะไม่ว่าจะเป็นภาครัฐก็ต้องการติดตั้งใช้งานแสงประดิษฐ์มาช่วยในการจัดทำกิจกรรมบริการสาธารณะของรัฐในเวลากลางคืนกับภาคเอกชนก็ต้องการติดตั้งใช้งานแสงประดิษฐ์มาช่วยในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมในยามค่ำคืน รวมไปถึงบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย อาคารหรือเคหสถานก็ย่อมต้องการติดตั้งใช้งานแหล่งกำเนิดแสงประดิษฐ์เพื่อก่อให้เกิดความสว่างอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในเวลากลางคืนได้ อย่างไรก็ตาม การติดตั้งใช้งานแสงสว่างในลักษณะที่ไม่เหมาะสมหรือการออกแบบแสงสว่างที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาจเป็นสาเหตุที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อเพื่อนบ้านผู้ที่อาศัยอยู่ติดกับแหล่งกำเนิดแสงสว่างหรือไม่ไกลจากแหล่งกำเนิดแสงสว่าง เพราะเมื่อแสงสว่างจากแหล่งกำเนิดแสงประดิษฐ์ได้ส่องรูก้าเข้ามายังบริเวณพื้นที่ส่วนบุคคลของเพื่อนบ้านหรือให้ความสว่างในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของเพื่อนบ้านแล้ว เช่น แสงรูก้าเข้ามาในห้องนอนของเพื่อนบ้านจนเพื่อนบ้านนอนไม่หลับ ย่อมเป็นสาเหตุสำคัญ

¹ Romain Sordello, *Six propositions pour réduire les nuisances lumineuses sur la biodiversité dans les espaces naturels*, (Paris: Service du Patrimoine Naturel Muséum National d'Histoire Naturelle, 2011), pp.1 - 15.

ประการหนึ่งทำให้เกิดเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ (nuisances lumineuses)² เหตุรำคาญลักษณะนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการกระทำใด ๆ ทำให้เกิดแสงสว่างหรือการติดตั้งใช้งานแสงสว่างในกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ รวมไปถึงแสงสว่างที่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ต้องประสบกับเหตุลักษณะเช่นนี้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นมาจากการที่แสงสว่างที่ส่องรุกล้ำ (lumière intrusive) เข้าไปยังบริเวณที่อยู่อาศัย อาคารและเคหสถานของเพื่อนบ้าน อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญให้กับเพื่อนบ้านหรือผู้ที่อยู่อาศัยชุมชนโดยรอบ อีกทั้งเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์อาจเกิดขึ้นมาจากการที่แหล่งกำเนิดแสงได้ก่อให้เกิดแสงสว่างจ้า (éblouissements) เช่น ไฟจากป้ายโฆษณา ที่ส่องเข้ามายังนัยน์ตาหรือแสงสะท้อนแล้วส่องเข้ามายังนัยน์ตาของเพื่อนบ้านหรือผู้ที่อาศัยและสัญจรอยู่บริเวณโดยรอบ อาจทำให้สูญเสียการมองเห็นชั่วคราว³

ปัญหาเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ได้เกิดขึ้นในชุมชนเมืองของประเทศฝรั่งเศส ส่วนใหญ่ปัจจัยของปัญหามีร่วมกันกับปัญหามลภาวะทางแสง (Pollution lumineuse)⁴ เช่น การติดตั้งใช้งานแสงสว่างภายนอกอาคารที่ให้ความสว่างที่มากเกินไป (sources trop nombreuses) การติดตั้งใช้งานแสงสว่างที่ไม่เหมาะสม (mal élaborées) การติดตั้งใช้งานอุปกรณ์แสงสว่างที่ล้าสมัย (matériels dépassés) และการติดตั้งอุปกรณ์แสงสว่างที่สิ้นเปลืองพลังงาน (énergivores) ฯลฯ รวมถึงกิจกรรมการใช้งานแสงสว่างภายนอกอาคารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน สิ่งเหล่านี้จะต้องมีบทบัญญัติทางกฎหมายมารองรับเพื่อควบคุมไม่ให้เหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ส่งผลกระทบต่อสุขภาพความเป็นอยู่และสุขภาพของประชาชน โดยที่รัฐบาลและท้องถิ่นฝรั่งเศสจึงต้องพัฒนาเทคนิคในการติดตั้งใช้งานแสงสว่างภายนอกอาคาร (prescriptions techniques pour un grand nombre d'installations lumineuses)⁵ ในบริเวณพื้นที่สาธารณะ พร้อมกับกำหนดหลักเกณฑ์ในการติดตั้งใช้งานแสงสว่างของอาคารสำหรับผู้พักอาศัย (résidentiels) ในบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย อาคารหรือเคหสถาน ประเทศฝรั่งเศสเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการปัญหาเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ จึงได้จัดทำกฎหมายสำหรับจัดการเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ขึ้น อันประกอบด้วยบทบัญญัติดังต่อไปนี้

² Association Nationale pour la Protection du Ciel et de l'Environnement Nocturnes, *Gaspillages énergétiques-nuisances lumineuses : des progrès, mais la réglementation reste à appliquer, et à faire appliquer par l'Etat et par les communes*., (Paris: Association Nationale pour la Protection du Ciel et de l'Environnement Nocturnes, 2014), p.1 - 15.

³ Ministère de l'Écologie, de l'Énergie, and du Développement durable et de la Mer, *Les nuisances lumineuses*, (Paris: Ministère de l'Écologie, de l'Énergie, du Développement durable et de la Mer, 2010), pp.1 - 2.

⁴ Agir pour l'Environnement, *Pollution lumineuse et idées reçues : 10 réponses pour s'éclaircir sur le sujet*, (Paris: Agir pour l'Environnement, 2018), pp.1 - 20.

⁵ "Pollution lumineuse : la réglementation sur le point de voir le jour," Banque des Territoires, (25 March 2019) accessed 25 March 2019, from <https://www.banquedesterritoires.fr/pollution-lumineuse-la-reglementation-sur-le-point-de-voir-le-jour>.

ภาพที่ 1 ภาพแสดงรายละเอียดมาตรการควบคุมเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ภายใต้กฎกระทรวง Arrêté du 25 janvier 2013 relatif à l'éclairage nocturne des bâtiments non résidentiels afin de limiter les nuisances lumineuses et les consommations d'énergie (กระทรวงสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน และพลังงาน ของประเทศฝรั่งเศส)⁶

ก. กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส Décret n° 2011-831 du 12 juillet 2011 relatif à la prévention et à la limitation des nuisances lumineuses⁷ ได้แก่ อนุบัญญัติที่ฝ่ายบริหาร ประเทศฝรั่งเศสได้ตราขึ้นที่จัดทำขึ้นอันมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการ ใช้งานแสงสว่างภายนอกอาคารได้ติดตั้งใช้งานไฟส่องสว่างภายนอกอาคารในลักษณะที่เหมาะสมและเป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันการติดตั้งใช้งานไฟส่องสว่างภายนอกอาคารดังกล่าวต้องป้องกันเหตุ รำคาญจากแสงประดิษฐ์ (Prévention des nuisances lumineuses) ไม่ทำให้แสงสว่างที่ไปรบกวนสภาวะ ความมืดตามธรรมชาติในชั้นบรรยากาศที่ฟังจะต้องมีความมืดตามธรรมชาติในระดับที่เหมาะสมกับ สุขภาพอนามัยของมนุษย์และไม่ก่ออันตรายต่อระบบนิเวศในเวลากลางคืน โดยปราศจากการติดตั้งใช้งาน ไฟส่องสว่างภายนอกอาคารที่ให้ความสว่างภายนอกอาคารในปริมาณที่สูงกว่าระดับปกติเป็นเวลานาน พอที่จะทำให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์ สัตว์และระบบนิเวศ รวมไปถึงปราศจากการติดตั้งใช้งานไฟส่องสว่าง ภายนอกอาคารที่ไปสร้างความเดือดร้อนรำคาญต่อเพื่อนบ้านหรือชุมชนโดยรอบ ในขณะที่ก่อน อนุบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนได้ติดตั้งใช้งานอุปกรณ์ไฟส่องสว่างเป็นไปตาม มาตรฐานสหภาพยุโรป เช่น ข้อบังคับสหภาพยุโรป Règlement (CE) no 245/2009 ว่าด้วยเรื่องข้อการ

⁶ “Arrêté du 25 janvier 2013 relatif à l'éclairage nocturne des bâtiments non résidentiels,” EclairagePublic, (25 March 2019) accessed 25 March 2019, from <http://eclairagepublic.forum-pro.fr/t141-arrete-du-25-janvier-2013-relatif-a-l-eclairage-nocturne-des-batiments-non-residentiels>.

⁷ “Décret n° 2011-831 du 12 juillet 2011 relatif à la prévention et à la limitation des nuisances lumineuses,” Légifrance, (25 March 2019) accessed 25 March 2019, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000024357936&categorieLien=id>.

อ อ ก แ บ บ เชิง นิ เว ศ เศ ร ษ ฐ กิ จ ส ำ ห ร ับ ห ล อ ด ฟ ลู อ อ เร ส เซ น ต์ และมาตรฐาน NF EN 12 665 ว่าด้วย (la norme NF EN 12 665) เป็นต้น นอกจากนี้ อนุบัญญัติฉบับนี้ ยังให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน และพลังงานสามารถออกข้อห้าม หรือข้อจำกัดการติดตั้งไฟส่องสว่างในลักษณะที่อาจเป็นอันตรายต่อพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (les espaces naturel) และพื้นที่ที่รัฐสงวนเอาไว้ศึกษาดาราศาสตร์ (les sites d'observation astronomique) ตัวอย่างเช่น ข้อห้ามติดตั้งใช้งานไฟส่องสว่างภายนอกอาคารที่มีความสว่างของหลอดไฟ หรือค่าลูเมนเกินไปกว่า 100,000 ลูเมน (les installations lumineuses de type canon à lumière dont le flux lumineux est supérieur à 100 000 lumens) เป็นต้น

ข. กฎกระทรวง Arrêté du 25 janvier 2013 relatif à l'éclairage nocturne des bâtiments non résidentiels afin de limiter les nuisances lumineuses et les consommations d'énergie⁸ ได้แก่ อนุบัญญัติที่กระทรวงสิ่งแวดล้อม การพัฒนาอย่างยั่งยืน และพลังงานประเทศฝรั่งเศสบัญญัติขึ้นสำหรับวางหลักเกณฑ์ในการติดตั้งใช้งานแสงสว่างในเวลากลางคืนใน อาคารที่ไม่มีผู้อยู่อาศัย (l'éclairage nocturne des bâtiments non résidentiels) เพื่อมุ่งให้ลดเหตุ รำคาญจากแสงประดิษฐ์ (les nuisances lumineuses) ผ่านการกำหนดกลไกและมาตรการสำคัญที่ มุ่งเน้นให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอาคารหรือผู้ที่อยู่อาศัยในอาคารปฏิบัติตาม ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นการลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หลายล้านตันจากการบริโภคพลังงานแสงสว่าง (les consommations d'énergie) หากมีการเปิดใช้ไฟส่องสว่างภายนอกอาคารในบริเวณพื้นที่ที่ไม่จำเป็นหรือ ในเวลาที่ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้งานไฟส่องสว่างภายนอกอาคาร อนุบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2013 โดยกำหนดมาตรการสำคัญเอาไว้ 3 มาตรการด้วยกัน อาทิ (ก) มาตรการกำหนดให้อาคารพาณิชย์หรืออาคารสำนักงานต้องปิดไฟในอาคาร ภายในระยะเวลา 1 ชั่วโมงนับตั้งแต่พนักงานคนสุดท้ายที่ทำงานในอาคารพาณิชย์หรืออาคารสำนักงานเดินทางกลับบ้าน เรียบร้อยแล้ว (ข) มาตรการกำหนดช่วงเวลา (ชั่วโมง) อนุญาตการเปิดปิดใช้งานไฟสำหรับจัดแสดงสินค้า และไฟป้ายโฆษณาหน้าร้านค้าหรืออาคารพาณิชย์ โดยกำหนดเวลาอนุญาตให้มีการเปิดปิด ใช้งานไฟดังกล่าวในช่วงเวลา 1 ทุ่ม ถึงตี 1 ของวันถัดไป (19.00 - 1.00 น.) (ค) มาตรการกำหนดให้อาคาร พาณิชย์หรืออาคารสำนักงานต้องปิดใช้งานไฟด้านหน้าอาคารพาณิชย์หรือเลิกใช้งานไฟด้านหน้าอาคาร สำนักงานภายในเวลาตี 1 (1.00 น.) ของวันถัดไป อย่างไรก็ตาม อาคารพาณิชย์หรืออาคารสำนักงานอาจ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตาม (dérogé) กฎหมายดังกล่าว หากเป็นกรณีที่เป็นการใช้งานไฟส่องสว่าง ภายนอกดังต่อไปนี้ ได้แก่ การใช้งานแสงสว่างระหว่างเทศกาลวันหยุดราชการ (la veille des jours fériés chômés) การตกแต่งประดับประดาไฟประดับในเทศกาลคริสต์มาส (durant les illuminations de Noël) การตกแต่งประดับประดาไฟประดับในเทศกาลเฉลิมฉลองของท้องถิ่น หากมีการประกาศข้อยกยัติ

⁸ “Arrêté du 25 janvier 2013 relatif à l'éclairage nocturne des bâtiments non résidentiels afin de limiter les nuisances lumineuses et les consommations d'énergie,” Légifrance, (25 March 2019) accessed 25 March 2019, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000027003910>.

จังหวัดประกาศยกเว้นเอาไว้ (lors d'événements exceptionnels à caractère local définis par arrêté préfectoral) และการตกแต่งประดับประดาไฟประดับในบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวหรือพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมถาวรในท้องถิ่น (les zones touristiques d'affluence exceptionnelle ou d'animation culturelle permanente) กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดการใช้งานพลังงานอาคารอย่างฟุ่มเฟือยในเวลาที่มิได้มีคนทำกิจกรรมบริเวณภายนอกอาคารค่อนข้างน้อยหรือแทบจะไม่มีผู้คนอยู่ บริเวณรอบนอกอาคารเวลากลางคืน ในขณะเดียวกันก็ลดโอกาสของการเกิดการส่องรुकูล้ำของแสงเข้าไปยังที่อยู่อาศัย อาคารหรือเคหสถานของเพื่อนบ้านหรือชุมชนโดยรอบ

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์จากแสงสว่างจ้ากับแสงที่ส่องรुकูล้ำ ถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญจนอาจนำไปสู่การเกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย และความเป็นอยู่ที่ดีต่อประชาชนของประเทศฝรั่งเศสได้ เมื่อมีเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์เกิดขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศฝรั่งเศสที่จะต้องคอยป้องกันและระงับยับยั้งไม่ให้เกิดเหตุรำคาญจากแสงประดิษฐ์ อันเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาและผลกระทบจากเหตุรำคาญดังกล่าว ตลอดจนถึงอาจส่งผลดีต่อการป้องกันปัญหามลภาวะทางแสงและมีส่วนช่วยให้เกิดการประหยัดพลังงานอาคารไปในคราวเดียวกัน